

Kniha kníh - svedectvo dôb

Kronika ľudstva. Konceptia a celkové zosťavenie Bobo Harenberg. Chronik Verlag, Dortmund, 1984, 1988. Konceptiu slovenského vydania spracovali a realizáciu viedli Karol Biermann a František Hanus, prvé slovenské vydanie Fortuna Print, spol. s r.o., Bratislava, 1992, 1248 s.

Nemecké vydavateľstvo Chronik Verlag sa od r. 1982 podujalo na neľahkú úlohu - spracovať historické poznatky a rôzne témy v edícii Kroniky. Jej poslaním je predovšetkým vecne, prehľadne, výstižne a v časovom slede zoradiť udalosti a doplniť ich pestrou obrazovou dokumentáciou.

Edícia Kroniky poskytuje priestor konceptne jednotnému prehľadu dejinného vývoja ľudstva ako celku, ale aj histórie jednotlivých krajín, regiónov, miest, oblastí ľudskej činnosti a osobitne podrobne jednotlivých rokov dvadsiateho storočia. Všetky zväzky tejto edície, ktoré doteraz vyšli v Nemecku, spája základná štruktúra (kalendárium, informatívne heslá, prehľadové články, reprodukcie umeleckých diel a dokumentov, faktografické prehľady a registre). V nemeckom vydaní sa edícia člení na tieto celky: hlavné zväzky (Kronika ľudstva, Kronika 20. storočia, Kronika Zeme), kroniky krajín (Kronika Nemecka, Kronika Švajčiarska, Kronika Rakúska) a tematické zväzky (Kronika športu, Kronika opery, Kronika žien, Kronika techniky).

Na náš knižný trh sa dostala koncom r. 1992 prvá z týchto kníh - Kronika ľudstva. Zahŕňa všetky atribúty populárno-náučného diela encyklopedického charakteru, ktoré doteraz v takomto rozsahu u nás chýbali. Dejinné udalosti zaznamenáva a vysvetľuje v zrozumiteľnom duchu, aby zaujali čo najširší okruh čitateľov, i tých, ktorí sa históriou hlbšie nezaobierajú.

Vydavateľstvo Fortuna Print veľmi vhodne zareagovalo v slovenskom vydaní Kroniky. Kým vecné a časové údaje prevzali spravidla z nemeckého originálu, naše národné a štátne dejiny pokladali za nevyhnutné doplniť o niektoré najdôležitejšie udalosti.

Kronika ľudstva podáva históriu ľudských víťazstiev, ale aj prehier, dozvieme sa o lesku aj biede dejín, o skutkoch slávnych ľudí, cisárov, kráľov, učencov, umelcov, géniov, ale aj šarlatánov, o túžbach a trápeniach ľudstva v priebehu viac ako piatich tisícročí. Kronika poslúži ako príručka svetových dejín, kde sa bohatstvo faktov snúbi s veľavravnou obrazovou dokumentáciou. Stručnosť a vecnosť podávaných informácií ani v najmenšom neuberá na čitateľskej zaujímavosti tohto diela.

Bohatstvo informácií, ktoré kronika prináša, tvoria:

- prehľadové články - sú venované uceleným etapám dejín ľudstva, upozorňujú na súvislosti, porovnávajú a v nevyhnutnej miere hodnotia jednotlivé udalosti, opisujúce začiatok cesty k Homo sapiens, cez vyspelé kultúry pred Kristom, obdobie sťahovania národov, dobyvateľské ciele, 1. a 2. svetovú vojnu, až po súčasnosť s výhľadom do budúcnosti;

- kalendárium - chronologicky usporiadaný prehľad dôležitých historických udalostí, so stručnou charakteristikou a uvedením, z ktorého svetadiela informácia pochádza. Šípky v texte upozorňujú na dopĺňajúce informatívne heslá a obrázky, ktoré sú buď na príslušnej dvojstrane, alebo ich možno vyhľadať podľa dátumu uvedeného v zátvorke;

- informatívne heslá - dopĺňajú kalendárový záznam najdôležitejších a najvýznamnejších udalostí. Každé z vyše 5000 hesiel ponúka vecnú, priam spravodajsky spracovanú, ale vyčerpávajúcu informáciu. Vyše 3600 prevažne farebných obrázkov nielenže názorne približuje vývoj ľudstva v osobitnom kaleidoskope, ale tvorí aj malú galériu najslávnejších umeleckých diel a približuje výber historických dokumentov.

Kalendárium a informatívne heslá tvoria podstatnú časť celej kroniky. História ľudskej spoločnosti stručne dopĺňajú:

- dejiny jednotlivých krajín - abecedne usporiadané prehľady dejín samostatných štátov sveta (stručné zhrnutie ich vývoja od najstarších čias až približne do r. 1992). Pri každej krajine sú uvedené mená jej hlavných predstaviteľov, štatistické údaje a niektoré ďalšie informácie.

- tabuľkové prehľady - sústreďujú informácie o významných osobnostiach, ktoré súvisia s dejinami ľudstva, a to o nositeľoch Nobelovej ceny a pápežoch. V prvom prípade sa uvádza pri menách druh a rok udelenia ceny, biografické údaje a krajina pôvodu laureáta. V druhej tabuľke sú v chronologickom poradí mená (vrátane vlastných), rok narodenia (alebo úmrtia) a obdobie pontifikátu doterajších pápežov.

- menný register - ako užitočná pomôcka uzatvára kroniku, obsahuje plné meno osobnosti, životopisné dáta a číslo strany, na ktorej je o nej zmienka.

Knižný trh si po dlhom odriekaní vydýchol, nezabudlo sa na verejnosť, ktorá sa po rokoch zanedbávania výučby svetových dejín, ochudobňovania a skresľovania ich výkladu, konečne dočkala takejto príručky. Kronika ľudstva sa uplatní nielen ako praktická pomôcka pri výučbe, ale dokáže nás obohatiť aj v každodennom živote. I napriek svojej úctihodnej hmotnosti (4,1 kg) si iste nájde priestor v každej knižnici a zaplní chýbajúci breviár svetových dejín v slovenských rodinách, čím prispeje k rozšíreniu kultúrneho rozľahu

nášho národa a svojím obrazovým bohatstvom poslúži aj ako malá galéria diel svetového výtvarného umenia.

Podľa vzoru nemeckého vydavateľstva už dnes sa rozbiehajú prípravné práce na reprezentatívnej Kronike Slovenska, do ktorej môžu zasiahnuť a poskytnúť cenné informácie všetci, ktorým leží na srdci pravdivý výklad historických udalostí. Názory a podnety sa odovzdávajú priamo na adresu vydavateľstva:

Fortuna Print, spol. s r.o.
Viktorínová 1
821 08 Bratislava

Tatiana Hrnčiarová

RESTORATION ECOLOGY

Nový časopis v oblasti aplikovanej ekológie

O narastajúcom význame problematiky, ktorou sa zaoberá toto číslo ŽP, svedčí aj fakt, že má od r. 1993 samostatný časopis. Z vydavateľskej anotácie sa dozvedáme, že Restoration Ecology, The official Journal of the Society for Ecological Restoration, bude publikovať vedecké články, prehľady o súčasnom stave výskumu, technické správy o priebehu renaturačných aktivít a zároveň bude slúžiť ako tribúna na výmenu názorov odborníkov. Dôraz je pochopiteľne na obnove biologických kvalít ekosystémov, ale v súvislosti s komplexnosťou renaturačných zámerov bude časopis uverejňovať aj články o obnove hydrologických funkcií, revitalizácii vôd, zlepšení kvality pôdy a ovzdušia. Za kľúčové okruhy redakcia považuje: renaturáciu krajiny, rehabilitačný, prípr. renaturačný potenciál aridných oblastí, bioindikáciu priebehu renaturácie prostredníctvom hmyzu, mykorízu, renaturáciu pobrežných oblastí morí a obnovu spoločenstiev hmyzu.

Časopis začína vychádzať vo vydavateľstve Blackwell Scientific Publications, Inc. v americkom Cambridge. Ročné predplatné pre inštitúcie je 125, pre individuálnych predplatiteľov 85 USD. Adresa redakcie:

The Society for Ecological Restoration
University of Wisconsin
Madison Arboretum
1207 Seminole Highway
Madison, WI 53711, USA.

Mikuláš J. Lisický

M. J. Lisický: Restoration and reclamation as important activities in nature conservation and care for the environment

The author introduces the term RE-activities as an aggregative denomination for all activities aimed at amendment and improvement of the biological and ecological values of ecosystems and natural environment. Restoration includes not only increasing the biodiversity, but also enhancement of the original abiotic conditions (e.g. recreation of river meanders), while reclamation has more modest objectives. However even the restoration, as the most fundamental RE-activity, must be dynamical and adaptive, which means that the restored ecosystem may not be identical with the primary one, due to natural changes in the environment (succession, slightly changed climatic conditions etc.) There are no sharp boundaries between different types of RE-activity, although it can be said that nature conservation should aim at restoration of damaged or altered ecosystems, and for the sake of good environmental quality in a landscape, less thoroughgoing RE-activities may do. Differences in understanding due to terminology in Slovak, English and German languages are discussed.

V. Ložek: Limits and aims of renaturation in the light of landscape development during the Quaternary

The transformation of mid-European nature by human activities started in the 5th millennium B.C. at which time Neolithic farmers occupied most of the low-lying areas of Central Europe. Since this time a considerable part of this region was transformed into an open or semi-open landscape. In warmest and driest areas this colonization preserved the last relicts of Early Holocene forest steppes on chernozem soils and supported a re-expansion of open-ground biocoenoses which were at that time increasingly reduced by the advancing forest. Later, particularly during the Late Bronze and Medieval Ages further areas, even at higher elevations, were colonized. Cultivation and grazing created new man-made ecosystems, which in most cases were very different from the natural ones, i.e. from woodlands, and affected by destruction processes, particularly by soil erosion. In certain cases the deforestation and grazing led to economic deterioration of extensive areas, for instance in karstlands to formation of karst steppes with grikes which, however, provided favourable habitats for numerous xerothermic plants and animals. All these transformations resulted in an increase of landscape diversity and can be considered long-term experiments whose results are known and thus can be used as models in modern environmental studies. The above development took place over much of the Holocene, the present geological period, which may be compared with earlier

climatically equivalent phases - Pleistocene interglacials, whose development was not affected by human impact. This comparison shows that even intensive manmade transformations of natural environments can lead to favourable results, if they are realized with regard to local natural contexts. Unfortunately, this was mostly not the case during the 20th century and thus led to present-day environmental crisis.

P. Pišút, E. Uherčíková: Possibilities of floodplain forest restoration in the inundation area of the Danube from the viewpoint of present perspectives of natural reforestation

The contribution deals with possibilities of natural reforestation of original tree species of the floodplain forest in the inundation area of the Slovak section of the Danube and with their possible utilization from the viewpoint of its restoration. The present forest management established on plantation cultivation of poplars gradually reduces natural reforestation. The authors mention several moods of generative and vegetative reforestation of tree species that are vital and productive and seem to be utilizable in restoration and reforestation of older stands by finer methods of management in protected areas, including biocentres. In withered branches and deforested areas appear suitable conditions for formation of stands of softwood forest (asoc. Salici-Populetum). The authors mention some data of the character, diversity and density of these proliferation obtained on permanent research plots in the system of branches at Bodfky and also on the deforested bottom of the Hrušov channel before its filling up. Especially willow (*Salix alba*) and poplar (*Populus nigra*) and they may reach up to 4 000 000 individuals.ha⁻¹. Further they point at abilities of natural vegetative reforestation of white poplars (*Populus alba*, *P. canescens*) and willows (*Salix alba*) utilizable in older stands.

B. Stalmachová: Possibilities of recultivation of devastated areas in the ostravsko-karviná region

The mining of mineral resources causes permanent relief changes in the landscape. Extent complexes of rock wastes arise, the so called mine dumps and also undermined depressed-basins mainly inundated by ground water. The contribution pays attention to the possibilities of ecological ways of recultivation and landscape regeneration with the utilization of the so called territorial system of biological landscape regeneration that leads to a quick reconstruction of devastated landscape elements by ecological moods on the basis of knowledge of development processes trending to natural landscape restoration.